

Koduvägivald.

1 Kujuta ette, et sinu tuttavaks on vägivaldne inimene. Vihahoos ta lööb sind, tekitades
2 näkku haava. Sa tahaksid minna vigastusega arsti juurde, kuid sa tead, et arstidel on
3 seadusest tulenev kohustus teavitada vägivallajuhtumitest politseid. Sa küsid endalt,
4 kas selline teatamine hoiaks seda vägivaldset inimest edaspidi tagasi? Või muudaks
5 politseile teatamine su tuttava sinu jaoks veelgi ohtlikumaks?

6 Inimeste isikliku julgeoleku tagamisel puutub demokraatlik riigivõim sellise
7 dilemmaga kokku koduvägivalla juhtumite korral. Kuna „koduvägivald on piiride
8 ülene ja esineb kõikides kultuurides“ (Braban, 2003), tegelevad valitsused kõikjal
9 sellele tõkestamisega. Nõue, et tervishoiutöötajad teataksid ametivõimudele
10 koduvägivalla juhtumitest on üks näide selle kohta. Selleks, et otsustada, kas teatada
11 juhtumist või mitte, on tarvis mõista, missuguste „jõududega“ on koduvägivalla puhul
12 tegemist.

Koduvägivalla dünaamika.

13 „Oletatavasti puutub iga viies naine oma eluea jooksul kokku mõne koduvägivalla
14 vormiga, mõnel juhul kaasnevad sellega tõsised kehavigastused või isegi surm.“¹
15 Koduvägivald on füüsiline, psüühiline või seksuaalne vägivald lähedase
16 täiskasvanud inimese suhtes. Koduvägivald erineb teistest vägivallavormidest selle
17 poolest, et ta tabab peamiselt naisi. Euroopas moodustavad meeste vägivallaaktid oma
18 naise või naispartneri suhtes 25% registreeritud kuritegudest (Euroopa Komisjon,
19 2000). Lisaks selgub USA meeste ja naiste seas läbi viidud ulatuslikust uurimusest, et

¹ Maailma Tervishoiuorganisatsioon (WHO) Addressing Violence Against Women

20 naised kogeavad meestest kolm korda sagedami oma partneri poolset vägivalda
21 (Tjaden & Thoennes, 2000).

22 See soolise taustaga vägivald on „keerukas mitmetahuline probleem“ (Baban, 2003).
23 Inimesed, kes pole ise koduvägivalda tunda saanud, süüdistavad tavaliselt naisi, et
24 need sellist vägivaldset kooselu taluvad. Kuid lähisuhted pole kooselu algul tavaliselt
25 veel ähvardavad. Naised tavaliselt armastavad oma partnerit enne kui suhted
26 muutuvad. Veelgi enam – ähvardavad suhted polegi alati vägivaldsed. „Teist poolt ära
27 kasutaja põimib partneri kontrollimise eesmärgil armastuse ja vägivalda osavalt
28 kokku“ (Missouri Ühendus Koduvägivalda ja Seksuaalse Ärakasutamise Vastu 2006).

29 On tähtis, et koduvägivalda all kannatavate naiste suur hulk annab tunnistust sügavalt
30 juurdunud soolisest ebavõrdsusest (WHO, 2005). Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni
31 Naiste Arengufond (UNIFEM) käsitleb füüsilise jõu ebavõrdsust kui naistevastase
32 vägivalda esmast tingimust. Kui kultuurinormid kodus, koolis ja töökohtadel aitavad
33 kaasa arusaamisele, nagu oleks naised meestest alamad, siis ongi naised
34 koduvägivaldale avatumad (UNIFEM, 2001). Seetõttu pööravad organisatsioonid, mis
35 püüavad kaasa aidata koduvägivalda lõpetamisele, üha rohkem tähelepanu niisuguste
36 maskuliinsuse vormide muutmisele, mis vägivalda õhutavad. Näiteks toimib Bosnias,
37 Horvaatias, Montenegros ja Serbias programm, mille abil püütakse aidata noortel
38 meestel arendada endas niisugust identiteeti, mis soodutaks lugupidavat ja võrdset
39 suhtlemist naistega (Eckman jt, 2007).

40 Vaesus, sõda ja naiste madal haridustase on samuti koduvägivaldaga seotud (WHO,
41 2005). Töötud või töökoha suhtes ebakindlad mehed võivad stressi ja lootusetuse
42 tunde tõttu käituda vägivaldselt. Lisaks meestele, kes kasutavad vägistamist ja
43 seksuaalset vägivalda naiste suhtes kui sõjarelva, võivad sõjas laastatud kohtades
44 elavad mehed oludest tulenevalt kaotada oma juhi- ja kodu kaitsja positsiooni.
45 „Meeste stress ja madal enesehinnang“ võivad niisugustes olukordades soodustada
46 „nende kalduvust vägivaldsusele“ (Eckman jt, 2007).

47 Madala haridustasemega naised satuvad kõrgema haridustasemega naistest
48 sagedamini koduvägivalda ohvriteks. Siiski võivad „mõned mehed reageerida
49 vägivaldselt ka naiste heast haridustasemest tuleneva tugevnenud positsiooni tõttu“,

50 kui küllalt paljud naised omandavad kõrgema haridustaseme, tekib neis suurem
51 eneseusk, laiem tutvusringkond ja paranevad oskused hankida teavet ja muid
52 võimalusi“ (WHO, 2005). Selline olukorra parandamine võib ära vahetada
53 traditsioonilised soorollid ning annab naistele võimaluse saavutada majanduslik
54 iseseisvus. Mõlemad muutused suurendavad sugudevahelist võrdsust ning toovad
55 kaasa soolise vägivalla vähenemise.

Kohustusliku vägivallast teatamise vastuolulisus

56 Koduvägivalla keerukus paneb paljusid inimesi väitma, et ka selle lahendused selle
57 ärahoidmiseks on keerukad. Mõned usuvad, et ainult naabrite ja kaaskodanike
58 sekkumine saab olla see, mis tagaks ohustatute julgeoleku ning taltsutaks
59 vägivallatsejaid. Naabruskonda uskujateks on peamiselt juristid, meditsiinitöötajad,
60 sotsiaalhoolekande töötajad, lastekaitsespetsialistid, kohalikud ettevõtjad, meedia ja
61 ametnikud (Stop Violence Against Women, 2006).

62 Teised väidavad, et see, kui vägivallajuhtumitest teatavad meditsiinitöötajad, on küll
63 piiratum, kuid efektiivsem koduvägivallaga tegelemise viis. Vaadates koduvägivalda
64 kui kriminaalset ja meditsiinilist juhtumit, toetavad vägivallastametlikult teatamise
65 pooldajad politsei ja arstide koostöö tihendamist. Nad väidavad, et arstide kaasamine
66 vägivallast teatamisse aitab meditsiinitöötajatel näha ja mõista koduvägivalla alal
67 toimuvaid muutusi. Arstidel, kes saavad koduvägivallajuhtumite alast koolitust, on
68 parem ülevaade asjade seisust ning nad oskavad juhtumeid ära tunda ja
69 kannatadasaanutele paremini abi osutada (Colorado Ühendus Koduvägivala vastu,
70 2006).

71 Need, kes peavad koduvägivalla juhtumite puhul kannatanu julgeolekut esmatähtsaks,
72 on tavaliselt vastu niisugustest juhtumitest kohustuslikule teatamisele. Inimõiguste
73 Komisjoni andmetel on paljudes maades politseil tendents suhtuda naistesse
74 diskrimineerivalt, eriti aga just koduvägivalla all kannatanutesse (Coomaraswamy,
75 1997). Seetõttu naised sageli umbusaldavad politseid ega soovi, et juhtumitest
76 teatataks. „Kui (kannatanud) kardavad, et juhtumitest teatamine asetab neid ja nende
77 lapsi suuremasse ohtu, võivad (nad) arsti poole mitte pöörduda või paluvad, et
78 toimunust politseile ei teatataks“ (Hyman, 1997). Kui kannatanud hoiduvad seetõttu

79 meditsiinilise abi saamisest, et nad ei usalda politseid ja/või kardavad enda kallal
80 vägivalda tarvitajate kättemaksu ametivõimude vahelesegamise pärast, siis nad
81 tavaliselt ei saagi abi nagu nõustamist, paigutamist varjupaika ja teisi avalikke
82 teenuseid.

83 Mõned meedikud väidavad, et vägivaldajuhtumitest kohustuslik teatamine vähendab
84 nende võimalusi pakkuda kannatanutele tõhusat abi. Kui kannatanud hoiduvad oma
85 ohtlikust olukorrast arstidele teatamisest seetõttu, et vältida politsei kohustuslikku
86 teavitamist, siis pole neile võimalik ka vajalikku abi osutada. On ka arste, kes leiavad,
87 et teatamiskohustus rikub arsti ja patsiendi vahelise saladuse pidamise nõuet. Kui
88 patsiendid ei soovi, et nendega juhtunust teatatakse, tahaksid paljud arstid nende
89 sooviga arvestada. Kuigi teatamiskohustus kehtib, leidub arste, kes seda nõuet
90 rikuvad, ega anna vägivaldajuhtumitest politseile teada (ÜRO, 2006; Naiste Tervise
91 Ühendus, Rasedate ja Imikute Hoolduse Õed, 2007).

92 Koduvägivallast kohustusliku teatamise pooldajad väidavad, et kuna paljud
93 kannatanud ise politseid ei kutsu, siis puudub ametivõimudel teave, kui sage ja
94 ulatuslik koduvägivald õigupoolest on. Korraliku statistikata on näiteks poliitikutel
95 raske otsustada kannatanutele vajalike vahendite ja toetuse üle ning neil on ka raske
96 kavandada ennetustöö programme. Arstidele kehtiv nõue teatada koduvägivalda
97 juhtumitest politseile aitab võimudel niisuguseid juhtumeid dokumenteerida
98 (Lõpetada Naistevastane Vägivald, 2006). Omades paremat teavet on riigil võimalik
99 käsitleda koduvägivalda kui avaliku elu probleemi, mis vajab otsekohest sekkumist
100 ning abinõusid selleks.

101 Juhtumitest teatamise pooldajad väidavad samuti, et kohustuslik teatamine võimaldab
102 politseil leida kätte süüdlased. Kui kannatanud ei teavita õiguskaitsejaid või meedikuid
103 juhtumitest, pole võimudel võimalust süüdlasi vastutusele võtta. Kui aga arstid
104 teatavad toimunud vägivaldajuhtumitest, siis saavad õiguskaitsejad pakkuda
105 kannatanutele ka kaitset. Lisaks võimaldavad arstide andmebaasides registreeritud
106 vägivaldajuhtumid kurjategijaid süüdistada ning karistada.

107 Need, kes on vastu kohustuslikule teatamisele väidavad, et see süsteem rikub
108 kannatanute õigust langetada ise nende elusse puutuvaid otsuseid. See, kui

109 kannatanutel enestel ei lubata otsustada, kas nad sooviksid nende suhtes rakendatud
110 vägivallast teatada või mitte, „loob nendest stereotüüpse ettekujutuse kui passiivsetest
111 ja abitute inimestest“ (Hyman, 1997).

112 Inimõiguste aktivist Charlotte Bunch ütleb: „Naiste ja tüdrukute suhtes rakendatav
113 vägivald ... on sügavalt juurdunud ning ulatub kõikide kultuuride puhul kaugele
114 minevikku, ning nende ühiskonnastruktuuride hävitamine, mis seda soosivad või
115 keelduvad seda nägemast, eeldab loomingulisust, kannatlikkust ja tegutsemist mitmel
116 rindel.“